

CATALIJN CLAES

Geen akker
om te zaaien

UITGEVERIJ GLB
DEVENTER

De zon gluurt door het grauwe wolkendek, en gooit wat miezerige stralen over de wijde polder en het brede kanaal, waarin het water kabbelend tegen de beschoeiing klotst. Huiverend loopt Roef Aalders heen en weer op de kaai wachtend op de pont, die aan de overkant op het water dobbert en trouw elk uur overvaart van de ene naar de andere oever.

Roef, een lange pezige vent met een magerre hals en uitstekende adamsappel, haalt zijn broekriem aan tot het laatste gaatje, zet zijn lederen handkoffertje neer en gaat erop zitten. Wat werk betreft moet hij het maar-es aan de overkant proberen, aan deze zijde van de polder heeft hij het gehad. Hij kent hier alle boeren, en de boeren kennen hem, maar nooit langer dan een of twee jaar dat hij het op een adres uithoudt, al mochten ze hem nog zo graag en zwaaiden zij met een paar extra flappen indien hij bleef want hij was een knecht met twee rechterhanden aan wie men

het werk met een gerust hart kon toevertrouwen. Maar hoe goed ook bedoeld, hij schudde zijn hoofd en ging.

Hij is de zoon van de grote boer Urjaan Aalders, een gezien en gerespecteerd man, scherp van verstand en met een helder inzicht, sober en vroom levend en goed voor zijn volk. Hij weet hun arbeid te waarderen en is niet karig met hulp als hij hun nood ziet of kent.

Na zijn tweede huwelijk kon hij het met zijn zoon niet meer vinden en na een paar jaar van ruzie en onmin gooide hij – Roef – met een opstandig gemoed en een hart vol pijn de deur van zijn ouderlijk huis met een daverende slag achter zich dicht, en dat alweer zeven jaar geleden. God en kerk was hij gauw vergeten, hij wisselde net zo makkelijk van meid als van boer en zowel de een als de ander zagen hem blij komen, en met lede ogen gaan.

Maar deze keer heeft hij het verkeerd ingeschat, en zich diep in de vingers gesneden. Ad Wilms de boer van hoeve 'Alma' had hem graag gehouden, maar hij hield het op dit adres voor gezien, zijn ongedurige geest snakte naar verandering. Want met het voorjaar in aantocht lag het werk straks voor het grijpen,

en in die tussentijd een vrijerijtje hier, een vrijerijtje daar en lang leve de lol, en wat het werk betrof maakte hij zich geen zorg. Toen kwam het voorjaar met zijn rijkelijke bloei die alles de grond deed uitschieten en hij klopte aan voor werk, en kreeg prompt de pen op zijn neus, hij kwam te laat. Overal hadden de boeren al los-vast werkvolk aangenomen, en voor het eerst in al die jaren stond hij op de keien, iets waar hij moeilijk aan kon wennen. Zijn voeten zijn ijskoud en zijn maag rammelt, enfin hij zal wel zien waar het op uitdraait, als het nipt en nog-es nipt zoekt hij een plekkie bij het Leger des Heils, daar is een bed, warmte en gezelligheid, al zal hij er wel voor naar de stad moeten.

Roefs blik glijdt richting polder, het land glimt in het overvloedige nat van de ochtend-dauw, en op de lappen groen beweegt traag het jongvee met dampende adem voor hun koppen. Het jongvee van Urjaan Aalders, zijn vader, zeven jaar geleden zijn ze met een hel-se ruzie uit elkaar gegaan, en om nu terug te gaan met hangende pootjes als de verloren zoon, en braaf zijn zoals zijn vader het graag ziet en op diens gezag zijn verdiende centen op tafel uit te tellen, en zich schikken onder

de vleugels van zijn jonge pleegmoeder, en over een aantal jaren trouwen met dat zondagsschooljuffie dat ze voor hem op het oog hebben, en dat na jaren van een vrij leven en hete vrijages met losse meiden; hem niet gezien. Al zou hij bij wijze van spreken op dit moment er een moord voor doen, als hij nu in de ruim betegelde woonkeuken zat, met in zijn ene hand een snee brood dik belegd met boerenkaas en in de andere hand een kom verse warme melk. Vroeger spuwde hij daarop, nu lijkt het hem een koningsmaal.

Hij huivert, door de honger of door de voorjaarskou en die versleten jas geeft ook geen warmte meer, en als-ie wat steviger in zijn slappe was zit, moet hij hier of daar een tweedehandsjas op de kop zien te tikken, maar eerst werk.

Hij tuurt nog-es naar de overkant, het volop doorbrekende zonlicht spreidt een waaier van blozende tinten tussen de hoge kruinen van de wilgenbomen aan de overkant van het kanaal.

Tja, die wilgenbomen, daarover is de laatste tijd nogal hommeles. Ze zijn een doorn in het oog van Blijleven, ambtenaar van de Hoogheemraad. Hij ziet die wilgenbomen als een

gevaar. Ze bevorderen met hun breed wortelgestel de ondermijning van de kanaalkade, en het is gauw gezegd, ze moeten gerooid.

En dat is tegen het zere been van Oortjes, de pontjesbaas, die naast de pont in de buurtschap een cafeetje runt, waar wachtende pontjesklanten in hete zomers zittend aan de tafeltjes verkoeling zoeken onder het breedgroene bladerdak van de wilgenbomen, waar Riek, Oortjes eega, hun verkoelend bier serveert. Oortjes sputtert dan ook tegen: ‘Maar begrijp toch, Blijleven, wat die bomen voor onze nering betekenen, een verkoelende schaduw voor al die wachtende klantjes.’

Blijleven begrijpt dat ook wel, maar met een simpele handbeweging wuift hij Oortjes’ bezwaren weg en is het antwoord: ‘Wat moet, moet... Weg die bomen.’

Oortjes wacht opnieuw een kans: ‘En komt er nieuwe aanplant voor terug?’

‘Nieuwe aanplant?’ Blijleven kijkt alsof hij het in Keulen hoort donderen en valt dan scherp uit: ‘Man, waar zit je verstand...? Bomen aanplanten of wat dan ook gaat ten koste van de kaai, en met een natte herfst laat deze kant al te veel kwelwater door.’

Oortjes gaat ertegen in: ‘Is het opeens zo

erg? Die bomen staan er al jaren.'

Blijleven haalt zijn schouders op: 'Kan zijn, maar de zaag gaat erin, al begrijp ik wel jouw bezwaren, maar je verzint maar wat anders voor je pontjesklanten.'

Maar tot nu toe is alles nog bij het oude, schijnt Blijleven met het rooien van die bomen niet zoveel haast te hebben, en vaart Oortjes elk uur met de pont over. Roef kijkt op zijn horloge en weer naar de overkant. Waar blijft die 'mooiweerwolk' van een veerman? Hij springt op van zijn koffertje, loopt stampvoetend heen en weer, trekt nog-es aan de bel, en zet zich weer op het koffertje, peutert uit zijn jaszak wat centen bij elkaar en doet een 'dronkenmansgebed'. Da's bij elkaar vijftig cent, net genoeg voor de overtocht, en voor een 'kiepertje' om zijn body wat op te warmen.

Kijk... kijk, er komt beweging aan de overkant. Dobbe Oortjes komt boven de kaai uitgeklauterd, en zo vlug zijn stevige benen het toelaten komt hij aan de andere kant weer naar beneden, stapt op de pont, spuwt in zijn handen vat de staaldraad en diep gebogen in de schouders trekt hij het logge gevaarte door het groenige kanaalwater. De pont, die de ver-

binding is tussen de West- en de Oostpolder, vervoert twee fietsers en Hannes Luiten met paard en wagen. Bom, het logge bakbeest ligt aan de steiger en ratelend valt de klep neer. Oortjes haalt de hefboom omhoog en met luid belgerinkel rijden de fietsers van de pont, gevolgd door Hannes Luiten met zijn gerij. Als hij Roef passeert houdt hij het paard in en vraagt: ‘Op zoek naar werk, Roef Aalders?’

‘Als je wat weet, Luiten?’

Hannes Luiten is vrachtrijder en pakt van alles aan, verhuurt zich in het najaar aan de koolboeren en rijdt met paard en wagen ladingen gecontracteerde witte kool naar de zuurkoolfabriek, waarvan de schoorstenen in de verte opdoemen. Hannes krabbelt onder zijn geruite petje en zegt: ‘Ik zou het zo gauw niet weten.’

‘Kom nou, je krast met je gerij door heel de polder en zou niks weten?’

‘Je had toch werk?’

‘Had, daar zeg je het goede woord.’

‘Ben je aan de dijk gezet?’

‘Nee, gewoon verkeerd ingeschat.’

‘Tja, een mens kan zich vergissen. En dan zo’n gladder jongen als jij bent. Maar probeer het-es bij Lemming.’

‘Lemming, die “moerasboer” met zijn vervallen stee? Een slecht adres, hard werken, karig eten, wie je ook hoort, en altijd bezig met de afwatering van zijn land.’

‘Dat deed zijn vaar vroeger al met takkenbossen, maar dat gaf ook niet veel.’

‘Hij draineert met buizen, met de stille hoop in zijn hart van die lap grond nog-es tarwe te oogsten.’

‘Wat, geen schoof haalt-ie eraf.’

‘Dat moet je Lemming aan zijn verstand proberen te brengen.’

‘Lemming, stronteigenwijs, hij moet er koeien op gooien.’

‘Lemming is een graanboer, Luiten, en geen veeboer.’

‘Kan wezen, maar zijn vaar hield koeien en had er een best stuk brood an.’

‘Man laat je toch niks wijs maken, koeien op dat drassige stuk land, in een mum zijn ze an de scheet.’

‘Je zal het beter weten dan ik, Roef Aalders. Jij bent de zoon van een koeboer.’

‘Was Luiten, er zijn zeven jaar overheen gegaan.’

‘Kan zijn, maar Urjaan is en blijft je vader.’

‘Die vreemd bloed voor eigen trekt.’

‘Je kan kleppen wat je wil, Roef, maar je vader is en blijft een goed en vroom mens.’

‘Ja, die op zondag het halve psalmboek uitgalmt, enfin laten we erover ophouden. En om nog-es op mijn vraag terug te komen, heeft de zuurkoolfabriek nog volk nodig? Jij kan het weten.’

‘Je zou het kunnen proberen, vraag naar Geels, maar zeg niet dat het van mij afkomt.’

‘O, nou, in ieder geval bedankt, Luiten.’

‘Geluk ermee Roef. Vort knol.’ Het paard trekt aan en ratelend gaan de karrenwielen over de klep, en naast hem staat de kortgedrongen Oortjes. Hij houdt zijn hand op en zegt: ‘Da’s twintig cent, Roef.’

‘Wat, in één klap vijf cent duurder?’

Oortjes wijst met zijn kromme eeltvinger naar het tariefbord: ‘Kun je lezen, daar staat het.’

‘Sinds wanneer?’

‘Sinds gister.’

‘Jij doet maar.’ Hij denkt aan zijn ‘dronkenmansgebed’; vijftien cent van de vijftig maakt vijfendertig. Wat houdt hij over voor een kiepertje?

‘Een veerman moet ook leven.’

‘En jij dacht, hup in een keer het tarief met